

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Published by Pokrok Publishing Co.,
1809-1811 Howard St.—Tel. 2913.

Subscription by mail, — \$1.00 per year.

VYCHÁZÍ KAŽDOU STŘEDU.

Vydává: Vydavatelská Spol. Pokrok
VÁC. BUREŠ, ředitel.

309 1311 Howard ul. — Telefon 2913.

Předplatné — \$1.00 na rok —
Do Čech \$1.50 na rok.

Předplatné:

7 měsíců, s dobroukou poštovní... \$1.00
poštou pro Spojené Státy a Kanadu... \$1.00
do Čech... \$1.50

Adresujte jednoduše

POKROK ZÁPADU
Omaha, Neb.

Omaha, Neb., 10. ledna 1906.

Jen tak dále!

Zašleje předplatné na Pokrok
prohlásuji, že jsem ochoten beze
všechno i na dále platit, když budou
v něm krásné články pana Hav-
lasy. Celý list se nyní zušlech-
til. Jen tak dále!

Váš přítel

C. F. CHADDICK.

Larned, Kans.

Zdá se, že mnohé listy dosud
ještě nepochopily naše snahy o
očistu českoamerického života.
Buď že o tom ještě nepřemýšleli,
nebo naše snažení jen letmo pře-
hlédli. Nedocházelo by zajištění
k takovému nedorozumění, jako
onehdy v maličkém článku jed-
noho chicagského denníku. Ne-
máme v úmyslu někomu něco vy-
čítat, ani nechceme, aby Čechové
američtí dobývali historických
práv našeho národa! I náš rozhled
sahá tak daleko, abychom viděli
co je možným a co nikoli. Vždy
jednalo se nám jenom o zreorga-
nisování vnitřního našeho života v
otáčce mravní a pokud možno i
národní. My nežádali nikdy ne-
možností a vždy daleko by jsme
od výčitek, kde viděli jsme, že
vlivem okolností nebylo možno
jinak jednati.

S potěšením a porozuměním po-
znamenávají některé listy o ráz-
ném vystoupení p. Beckové, kte-
rá první z českých žen ozvala se
proti našemu a urážce našich žen
ve "Svornosti", upřímným a pro-
citěným dopisem v "Pokroku"
otištěným. "Ženské Listy", na
důkaz souhlasu otiskují valnou
část tohoto listu. "Rozhledy"
píšou: "Na urážku žen českoame-
rických, že hlavně k vůli nim jsou
uveřejňovány v časopisech krváky
— vlastně napínavé románky, tím-
to sladounkým jmenem označeny
byly hnusné ty blboviny, — rázně
ozvala se paní Marie Becková z
Wilber, Neb., delším dopisem v
"Pokroku Západu". Následuje
část tohoto listu.

Jsemě žádostivi, odpoví-li Nár.
Hlavní Úřadovna ČSPS. na člá-
nek p. J. J. Krále, onehdy ve
"Spravedlnosti" otištěný. Jsme
věru zvědaví, jaká bude to odpo-
věď. Podle vysvětlení p. Králem
dopustila se úřadovna hrubosti a
neomluvitelné urážky člověka,
proti němuž všichni členové ne-
známějí pro budoucnost nic —
holé nic. A první, jež nebude
chtít aby jednáním úřadovny padl
stín i na něho bude dojísta pan
Paída. Vzpomeňme-li si, jak to
dopadlo s posledním předsedou
úřadovny, — vzpomeneme-li si na
tabanice nedávného data, — a ko-
nečně připočteme-li ke všemu tuto
událost, stojíme před problémem,
od jehož řešení se prozatím zdr-
žme. To rozřeší historie Čechů
amerických.

Jsme vděční "Rozhledům", že
mimo denní "Spravedlnost" první
podaly nám ruku v společném boji
proti krvavému, ohlupujícímu čte-
ní. Vážíme si toho hlasu, neboť
jsme přesvědčeni, že přichází z
míst nad jiné povolaných a mají-
cích veliký vliv. "Rozhledy" pí-
šou: "Prašivina — tak nazývá
krváky Ignát Herrmann, jeden z
nejlepších českých spisovatelů,
genius, jenž byl by ozdobou lite-
rárního světa i těch největších ná-
rodů, po němž snad zdejším obhájci
onoho "ušlechtilého čtení" přece
se neodvážil kamenem hoditi. A
tuto "prašivinu" některí vydava-
telé, zrovna ti nejbohatší, mezi
lidem našim šíří ve formě mnohem
nebezpečnější, nežli jsou ta vydá-
ní sešitová, proti nimž v Čechách
skoro půl století veden jest boj se
strany intelligence a všech lidí
dobré vůle. Četli jsme vícekrát,
že prý lidé, kteří přešli již čísti
krváky, opatřili by si ho jinak, to-
tiž v sešitech, kdyby časopisy tuto
"literaturu" nepřestovaly. To
proč není pravdou, a hned uve-
deme doklady našeho tvrzení. My
víme, že v Chicagu několikrát
učiněn byl pokus rozšiřovati krvá-
ky v sešitech mezi lidem českým,
a selhal i při nepopíratelné čilosti
kolportérů. Lidé se to štítili kup-
ovati, a kolportéři nechali té
živnosti, poněvadž nemohli ubýjiti
živobylí. Asi před osmi neb de-
síti léty jistý "nakladatel" začal
ve své tiskárničce vydávati krváky
v sešitech a nemohl najíti odbytu
pro své zboží. V prvním i dru-
hém případě byly to jiné krváky,
nežli ony uveřejňované v časopi-
sech, a ta okolnost, že se "neujá-
jaly", jest postačitelým důkazem,
že naši lidé nejsou do té housné
literatury tak "zadržáni", jak ob-
hájci krváků udávají. My stano-
visko své ve věci této již dříve
objasnili. Jsme hotovi bojovati
proti krvácké prašivině, která jest
ostudou celé české Ameriky, ale
boj musí býti veden proti "systé-
mu", proti všem krvákovým vy-
davatelům a nikoli pouze proti
některému z nich. To nemělo by
účele, a hnutí jinak dobré a zdra-
votné poprvé za naši paměti jest
vyhlídka na zdar této reformní
snahy, neboť na místě dřívějších
ojedinelých hlasů, celá řada časopi-
sů s velkou cirkulací jest súčas-
něna v boji proti onomu ohavné-
mu zlu, proti krvácké prašivině."

Studenější než led.

Studenější ledu zdá se mi vý-
roky člověka, který své přesvědče-
ní mění každým příhodným oka-
zím a s největší pečlivostí než
svou kořili... Nepopírám sku-
tečnosti, že člověk nemůže míti
nikdy docela ustáleného přesvěd-
čení, poněvadž během času a po
známím, dochází názoru vždy do-
konalejšího. Ani ten nejdokonale-
jší člověk nebyl nikdy dokonalým
úplně, ačkoli už mezi námi žili
geniové a myslitelé, jichž si dnes
vážíme v míře největší. Ale jsou
lidé — a v našem životě česko-
americkém je jich jako hub po
dešti — kteří své názory mění dle
okolnosti a dle přiležitosti, často
jenom v honbě za dollarem. A
jsou to lidé, kteří dnes zaujmají
místo nejdůležitější mezi důležitý-
mi, jsouce nedopatřením vycho-
vateli lidu, nebo kočujícími uč-
iteli.

A proto také dnešní výchova
našeho lidu dochází k takovým
koncům. Smutným úkazem takové
výchovy je "Ozvěna osmé glosso-
viny z Nebrasky", onehdy ve
"Svornosti" otištěná. Smutnou a
sarmucující ukázkou výchovy davů
nesvědomitými demagogy, jichž
výroky z výše jmenovaných přiči-
nou studenější ledu... Nesvědo-
mitými demagogy, často prázdných
hlav a mělkých mozků, kteří z

toho, po čem dnes plivají a pro co
mají jen posměch, kdysi těžili v
různých kapkách a svatyních —
posledně v Jeruzalémské ulici v
Praze — a kteří chtějíce v krátko-
zrakých platit za moudré a vtipné
hlavy, neštítí se nehorších po-
škleků a nadávek a jimž není nic
dost dobrého a dost svatého.
Berouce davům to, v čem oni
nebo předkové našli útěchu,
nedávají jim v náhradu nic cenně-
jšího a lepšího, ba v mnohých
případech jenom hulvátství a vý-
směch tím všem, jichž si i ten
největší svobodář váží.

Ať už byl Kristus obyčejným
člověkem nebo čímkoli, byl jedním
z těch, jací se už nerodí, byl jed-
ním z nejlepších reformátorů živo-
ta, byl světlem a ukázkou lepších
snah a předchůdcem lepších dob
příštích, dovedl pro své přesvěd-
čení trpět a umřít, ... kdežto ny-
nější vychovatelé lidu by to své
přesvědčení prodali za třicet
stříbrných, ale daleko levněji, za
dollar, nebo jedno jedinké poča-
stování.

Ano, nedivíme se pisateli du-
chapně ozvěny osmé glossoviny,
že jeho srdce nad tím nekrváčí.
Duše hloupých lidí nikdy netrpí,
protože nepřemýšlí o věcech; jinak
kdyby přemýšleli, nevěřili by
slepě všemu, co kdo pro zisk a
přesmutnou slávu u krátkozrakých
povídá, a často, velmi často by
trpěli, jako všichni, kteří dnes po-
hližejí na smutnou bilanci oprav-
dové práce za obrození, posledních
let.

Ne z toho důvodu, aby zde za
mořem našli lepší a větší žvance,
opouštěli předkové naši tu vlast-
tam za mořem, kde dle výroky pi-
satele (a před ním ještě známě-
ho přiležitostného řečníka) se rá-
no, v poledne a večer modlili, kus
černého chleba a brambor zajídali,
ale proto, aby mohli zde rozví-
nouti to, co v staré vlasti nemohli,
a po čem dnes jejich potomci pli-
vají a mají jen úšklebek. Nemusí
býti jednotlivci ani redaktorem
ani spisovatelem — ale přemýšlet
může každý. A kdo přemýšlí
dochází k jiným náhledům...

I k druhému útoku mám něko-
lik slov. Žádný poctivý člověk
nebude nikoho učiti plivat a smát
se tomu, co naši předkové měli v
úctě největší, v čem útěchu a po-
silu našli v dobách nekrutě-
jších, o jichž svízlech nemáme ani
ponětí, co na půdách a pod krovem
schovávali, aby děcka své
učili v příhodné chvíli česky číst,
na čem celá generace zachovala si
lásku k své rodné řeči a zemi, a
pro co dovedli trpět a strádati. A
třebaže dnes už nevidíme v bibli-
to, co viděli naši předkové, už jen
pro tuhle skutečnost by žádný
soudný člověk neměl pro ni míti
jen úšklebek a posměch...

Asi před čtyřmi roky, možno
snad před třemi, byl jsem na
přednášce jistého nynějšího vycho-
vatelce lidu. Bylo to v staré vlasti
ještě v Praze, v Školské ulici "U
Rytířů". Tehdy přednášel nám,
asi 40 členům tehdejšího Klubu
mladé generace. Byli jsme nadše-
ni jeho přednáškou, protože poví-
dal nám věci, ovšem slušnější než
nyní, o kterých teprve jsme se jen
chvílemi letmo a nejméle doví-
dali. A řekl o mnohém úsudku,
kterému dnes se směje a úšklíbá.
Co by říkal tehdejší přednášce,
kdyby tak někdo ji vypravoval,
větu za větou, slovo za slovem?

Nemohu pochopiti, jak může se
to srovnávati se ctí člověka, dnes
něco tvrdit a hájit a zítra mít pro
to jen výsměch.

A proto se chvěju a bojím podí-
vati v budoucnost, pájde-li to tak
dále. Ne tedy vědou a fakty, vy-
dává se svobodomyšlnost, ale
hulvátství a zbrnění nehorá-
mi. A proto mi připadáji slova
těch lidí — studenější než led...
Oskar Červený.

JAN HAVLASA:

Ještě krvavé čtení.

Dosud glosse.

Na Jižní Pacifické dráze,
dne 30. prosince 1905.

Před několika hodinami přešli
jsme po mostě Solné Jezero, projeli
Velikou Americkou Pouští, a nyní
tlučeme se pustinami nevadskými.
Už ani skal a vrchů není na
obzoru, je to jednotvárná pláň roz-
kládá se po obou stranách trati,
za vlakem i tam kdesi v dále,
kam míříme... Bílá pláň, skvrni-
tá šedohnědými, uschlými k zemi
se choulícími trsy čehosi, co
mohlo býti druhdy trávou... A
sněží, drobounce sněží, aby ta
melancholie šedivé oblohy byla
spojena s melancholií bílé pusti-
ny...

Omrzelo mne číst, omrzelo mne
mluvit s cestovními známostmi,
... a dívá se do jednotvárnosti
kraje, náhle se přistihují při my-
šlenkách o životě, s nímž jsem se
již rozloučil. A tak se mi zdá,
jakobych byl kus srdce, kus duše
zanechal tam kdesi v zamlžené
dále, tam kdesi za vodami a za
horami, sta a sta mil odtud...
Ale ku podivu: ať namáhám se
sebe více, nelze mi představit si
jinak ten život českoamerický, než
jako vidím nyní tu tesknou pusti-
nu oknem vlaku. Šedé obzory,
chlady vítr, jenž do těla zalézá,
a do toho smutku ještě sněží...
Chudé, suché, téměř mrtvé trsy v
ledovém objetí sněhu... To vše
ohrazeno po jedné straně drátě-
ným plotem, po druhé kalnými
mlhami... A tam uprostřed té
planiny, těch pustin — tam leží
něco doutnajícího, něco čes od
času červené zářícího, dokud ne-
přijde sněhová závěň, jež dovede
schladit oheň... To jsou srdce
raněná bolestí, a mezi nimi hle-
dám truchlivým zrakem i svoje
... i ptám se, kdy již sněh
chlady vítr uhasí tu bolest, to
srdce...

Po jedné straně drátěný plot,
jež odězává ten život česko-
americký od života českého i ame-
rického; po druhé straně — —
mlhy, mlhy, smutné mlhy — —

O čem jsem to myslil? Tak se
mi zdá, že jsem právě glossoval
sama sebe, než jsem vzal pero do
ruky. Dělal jsem bilanci svého
"Krvavého čtení"...

V žurnalistice několik projevů
souhlasu; katolický denník upo-
zorňuje mne, že ani katolické listy
nikdy netiskly krvavých škvárd;
svobodomyšlný denník, na něž
svezla se hlavní tíha článku, kroutí
se pod ránu a zoufale hledá po-
slední zbraně; a zlobí se, že jsem
přehlídil jeho "dobrou činnost",
zapomínaje, že ten, jež napájíme
jedem, nezachrán se, nabídneme-
li mu v přestávkách vedle otravné
potravky mimochodem i něco "lep-
šího" — —

Bylo by pošetilo, — poznávám,
— očekávat opravu tam, kde jed-
no přiznání chyby musilo by mít
za následek dříve nebo později
přiznání k ostatním, nesčetným
chybám... Dnes "Kniže hor",
zítra "Králové", pozítří "Cikán-
ská nevěsta", ... to již asi bude
literární program "Svornosti"...
A k ní pojít se budou jeho soudru-
zi v hanbě, tuším, oba české den-
níky newyorské... A český "kni-
kupec" newyorský, až trochu se
zas přestane mluvit a psát proti li-
terárnímu kalu krváckých románů,
... ten "kniškupec" bude opět
oznamovat řadu nesmyslných, krva-
vých románů pod ohlavením:
"Dámy nejraději čtou" — —
Bude krvavou číbu oznamovati a
odporučovati dále i "Svornost", jež
neumí se již zardět nad ničím,

pro niž slova "stud" nebylo by
ani třeba ve slovnících...

"Vyznělo tedy "Krvavé čtení"
nadarmo?

Nevyznělo; oněm, kteří proti té
zkázce dávno již volají, každý
nový projev souhlasu je posilou;
slova, jež mnou postižení pronesli
na chabou svou ochranu, leží tu
na snadě dokumentem; a co hlav-
ní: ozvěna se ozvala z duší čtenář-
stva.

"Spálila jsem Kufžete hor, bych
se nemusila stydět, kdyby to
někdo u mně spatřil," píala jedna
prostá žena ze Severu; a jiná
dobrá duše ozvala se s vášní,
jež až překvapuje u jedné z těch
žen, na něž "Svornost" chtěla
vrhnouti hanbu svého krvavého
čtení... A po jejich příkladu
jsem si jist, promluví i jiní, v
jichž duších se zachovaly pocti-
vost a jemnocit...

A tyto případy, byť na první
pohled nepatrné, dokazují, že...
není tu posud na nápravu... Jen
toho je třeba, aby hlasy výstražné
a kárající neozývaly se v nesoula-
du, ojedinele a pořídku...

Duševní život národa má věrně
zrcadlo v umění a především nej-
výrazněji se obrátí v literatuře.
Vnitřní osud národa, jeho bytost,
jeho ideje, snahy, bolesti a touhy,
jeho minulost, přítomnost i bu-
doucnost, vše ztělesněno a nejjas-
něji vysloveno jest v knihách, v
literatuře; jest ovšem třeba čtoucí-
mu býti opatrným a míti vyvinutý
mysl kritický, aby rozeznal aspoň
v hlavních bodech, kde literatura
kryje se s životem, kde vyjadřuje
pravdu. Dějiny politické a so-
ciální nemohou nikdy jíti hluboko
pod zemí po dobu událostí a jsou
omezeny jejich postupem; zazna-
menávajíce veliké věci, nemohou
se třífěti o drobnůstky, z nichž
práve se skládá bytost a povaha
národa a na nichž vzbudována
jest přičinnost i vnitřní spojitost
dějepisných fakt. Jsou však kni-
hy, jež nalezneme v seznamech
pod ohlavením "zábavných spi-
sů", ale jež o životě národa, o
jeho lidech, o jeho směrech, drá-
hách i scetých řečnou více, než
folianty děl vědeckých. Veliké
ideje, veliké chvíle, veliké touhy
tvoří veliká díla literární; kde vše
to myšlenkami, kde duše chvějí se
v dojmeh a srdce krvácejí a moz-
ky horečně pracují, aby pronikly
mlhami, — tam rodí se konečně
z podstaty národa dílo, souhlasné
s jeho povahou, s jeho sny a činy.
Jako jedinec často po mnohých
cestách přejde, do mlh zabloudí a
po leta marš hledá východu z
bludiště snů a citů, než dojde
k chvíli, kdy světlo zazáří mu na
cestu k nalezení sama sebe, tak i
bytosti národa musí projíti mno-
hými bolestmi i radostmi, zásada-
mi a klamy, chvílemi opojného
sebevědomí i šedivé malomocnosti,
než dozraje v ní plod, který by
vyjadřoval její podstatu, — všechno
to, co po leta unikalo zrakům i
nejbystřejších lidí.

Češi američtí mají svůj život,
až do krajnosti odlišný od života
ve staré vlasti; mají a měli své
sny a touhy, své city, často krví
srdce potřísněné, svá snažení,
každý z těch statistů žil, pracoval
a mnohdy i působil; ti lidé
přemýšleli, bojovali, cítili, toužili,
snili, radovali se i trpěli. Ale ti
lidé nemají ničeho, v čem obrazil
by se ten život aspoň poněkud
věrněji, kde cítit bylo by tlakotu
srdce, zraky toužebně uptvané v
dálku, myšlenky v hlavách vířící
... a o nichž literatura nebude